

ЛОЗИНСЬКИЙ І.Є., к.е.н., доц.
ДВНЗ "Національний гірничий університет",
м. Дніпропетровськ

ЕКОНОМІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ВУГІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Визначено роль інвестицій у підвищенні технологічного напрямку переозброєння вугільної галузі. Доведено, що головним напрямом підвищення технічного рівня вугільної галузі є скорочення використання ручного труда.

Актуальність. Рішення проблеми трансформації економіки України в ринкову, здійснення глибоких перетворень, що забезпечують перехід до нового технологічного способу виробництва, що відповідає ринковій економіці розвинутих країн, вимагають залучення дуже великих інвестицій [1]. Єдиний вихід з положення, що створилося, – по можливості швидше зупинити спад виробництва, закласти передумови поліпшення інвестиційного клімату і створити умови для наступного підйому економіки.

Головним напрямом підвищення технічного рівня вугільної галузі є скорочення використання ручного труда. Перші спроби управляти величиною витрат ручного труда в масштабах галузі як економічним і соціальним показником діяльності вугільних шахт відносяться до початку 70-х років. До цього проблема скорочення застосування ручного труда об'єктивно ще не сформувалася як об'єкт, що вимагає самостійного управління.

Мета дослідження. Теоретичне обґрунтування економічних напрямів підвищення технічного переозброєння вугільної галузі.

Основна частина. Склалася думка, що проблема зниження витрат ручного труда вирішується в загальному плані підвищення технічного рівня шахт і діючої системи управління науково-технічним прогресом. Практика спростувала цю думку.

Таким чином, шляхи розвитку технології, що історично склалися, і підземного видобутку вугілля й вимоги, що пред'являються до неї по основних техніко-економічних показниках, створили певну систему управління. Її основною метою було забезпечення необхідного обсягу видобутку твердого палива, оскільки потреба в ньому різко зросла.

Потім, коли галузь вступила на шлях інтенсивного розвитку, встало питання про економічну і соціальну віддачу капітальних вкладень держави в розвиток галузі. Були висунені вимоги: підвищити фондівдачу і витіснити ручний труд, в той час як природні умови постійно ускладнювалися.

Ручний труд на підприємствах вугільної промисловості пов'язаний з трьома групами об'єктів: основними (на шахтах це безпосередньо очисна виїмка вугілля, вантаження після відділення його від масиву і доставка до магістрального транспортного вироблення); допоміжними, технологічно пов'язаними з основними (виїмка і кріплення ніш, гірничопідготовчі роботи та ін.); допоміжними процесами і видами робіт, технологічно непов'язаним з основними, або підсобним (доставка матеріалів і обладнання, підтримування і ремонт гірничих виробок і відкаточних шляхів, монтаж - демонтаж і ремонт обладнання і т.п.

Дефіцит інвестиційних ресурсів істотно обмежує можливості підприємств здійснювати нововведення. До того ж нова техніка стоїть дорожче і дорожчає значно швидше, ніж робоча сила. У результаті модернізація виробництва стає економічно не вигідною, оскільки підприємства, що не здійснюють інновації, в теперішній момент часу отримують більш низькі витрати виробництва. Це, проте, не приводить до поліпшення економічного становища підприємства, оскільки на величину отриманої економії меншає сума державної підтримки, але обертається істотним зниженням продуктивності труда, закріплює технічну відсталість такого підприємства і таїть в собі велику загрозу його економічної безпеки в майбутньому, коли інші підприємства, використовуючи різні фінансові джерела, зможуть здійснити модернізацію виробництва і на її базі поліпшити свої техніко-економічні показники роботи.

Таким чином, основними напрямками технічного розвитку шахтного фонду України є:

- підтримка і розширення діючого фронту очисних робіт;
- підтримка і розширення діючого фронту підготовчих робіт.

Рішення проблеми технічного переозброєння вугільної галузі уявляється можливим на основі інвестування коштів з метою придбання нової техніки. Міжнародна практика оцінки ефективності інвестицій базується на концепції тимчасової (дисконтованої) вартості грошей і заснована на наступних принципах.

1. Ефективність використання капіталу, що інвестується оцінюється шляхом зіставлення грошового потоку (cash flow), який формується в процесі реалізації інвестиційного проекту і початковій інвестиції. Проект признається ефективним, якщо забезпечується повернення початкової суми інвестицій і необхідна прибутковість для інвесторів, що надали капітал.

2. Капітал, що інвестується, рівно як і грошовий потік, приводиться до теперішнього часу або до певного розрахункового року (який, як правило, передуює початку реалізації проекту).

3. Процес дисконтування капітальних вкладень і грошових потоків здійснюється по різних ставках дисконту, які визначаються в залежності від особливостей інвестиційних проектів. При визначенні ставки дисконту

враховуються структура інвестицій і вартість окремих складових капіталу.

Всі методи оцінки ефективності інвестицій у переоснащення вугільної галузі повинні базуватися на наступному положенні: початкові інвестиції при реалізації якого-небудь проекту генерують грошовий потік CF_1 , CF_2 , CF_n . Інвестиції признаються ефективними, якщо цей потік достатній для [2;3]:

- повернення початкової суми капітальних вкладень;
- забезпечення необхідної віддачі на вкладений капітал.

Методи дисконтованої оцінки використовуються в двох варіантах:

- для визначення ефективності незалежних інвестиційних проектів (так звана абсолютна ефективність), що пропонуються, коли робиться висновок: прийняти або відхилити проект;
- для визначення ефективності взаємовиключаючих проектів (порівняльна ефективність), коли робиться висновок про те, який проект прийняти з декількох альтернативних.

Сутність методу дисконтованого періоду окупності полягає у наступному. Дисконтовані значення грошових прибутків підприємства в ході реалізації інвестиційного проекту інтерпретуються таким чином: приведення грошової суми до даного моменту часу відповідає виділенню з цієї суми тієї її частини, яка відповідає прибутку інвестора, що надається йому за вкладення капіталу. Таким чином, частина грошового потоку, що залишилася покликана покрити початковий об'єм інвестиції.

При використанні всіх методів в основному можна прийняти наступні допущення.

1. Потоки грошових коштів відносяться на кінець розрахункового періоду часу. Насправді вони можуть з'являтися в будь-який момент протягом року, що розглядається. У рамках описаних вище інвестиційних технологій умовно приводяться всі грошові прибутки підприємства до кінця відповідного року.

2. Грошові потоки, які генеруються інвестиціями, негайно інвестуються в який-небудь інший проект, щоб забезпечити додатковий прибуток на вкладення капіталу. При цьому передбачається, що показник віддачі другого проекту буде, принаймні, таким же, як показник дисконтування проекту, що аналізується.

Таким чином, допущення, що використовуються, не повністю відповідають реальному положенню справ, але з урахуванням великої тривалості реалізації проектів загалом не приводять до серйозних помилок в оцінці ефективності.

Висновки. Основними напрямками технічного розвитку шахтного фонду України є: підтримка і розширення діючого фронту очисних робіт; підтримка і розширення діючого фронту підготовчих робіт. Важливою обставиною для розуміння інвестиційних технологій у вугільній галузі є наступне: з'ясувати, які допущення приймаються при розрахунку

показників ефективності і в якій мірі вони відповідають реальній практиці.

Бібліографічний список

1. Петрова Ю.В. Значення спільних підприємств в економічній розбудові держави // Зовнішня торгівля: проблеми та перспективи: Зб. наук. праць. – К.: УАЗТ, 1997.- С.13-18.

2. Яремко Л.А., Петрова Ю.В. Регіональна політика у сфері залучення іноземних інвестицій // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна фінансово-кредитна та податкова політика. Щорічник наукових праць. Вип. VI / НАН України. – Львів: Інститут регіональних досліджень, 1998. – С.59-66. (особистий внесок автора: обґрунтування основних напрямів формування сприятливого інвестиційного клімату в регіоні).

3. Полякова Ю.В. Внутрішньорегіональні особливості прямого інвестування в Україні // Регіональна економіка.– 2001. - №1(19). - С.91-98.